

INAQUE

d
B

Gaia de Beaumont
Dobrá výchova

Preklad Adriana Šulíkovej

Gaia de Beaumont DOBRÁ VÝCHOVA

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.

Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

582

Gaia de Beaumont
DOBRÁ VÝCHOVA

COPYRIGHT © 2016 BY MARSILIO EDITORI S.P.A. IN VENEZIA

TRANSLATION © Adriana Šulíková, 2019

REDAKCIA Martina Kubealaková, Lucia Halová

OBÁLKA © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © INAQUE, 2019

FOTO © Robert Tappert

ISBN 978-80-8207-011-1

ISBN E-BOOK 978-80-8207-012-8

GAIA
DE
BEAUMONT

**DOBRÁ
VÝCHOVA**

INAQUE

Cecílii a Agáte

Veľa ľudí žije podľa očakávaní. Ich život má začiatok, stred a koniec. Majú spoločenské postavenie, postavenie vo všeobecnosti, vedia, čo bude nasledovať a na čo majú nárok. Existuje však aj iný druh existencie. Týka sa tých, ktorí toto všetko dosiahli, no ich osud nečakane zmetie prudký náraz vetra. Títo ľudia sú potom nútení žiť svoj život horizontálne, náhodne vyvrhnutí mimo vlastného územia.

Matka

Mama pre mňa nebola len samé nervy a tiky, ako o nej hovorili druhí. Netrávila som s ňou veľa času a bola som primalá na to, aby som to vedela posúdiť. Jedno oko jej však trochu ubiehalo. Viackrát sa mi pri rozhovore s ňou zdalo, že som sa ocitla pred pokazeným semaforom.

Pravdou je, že mala nádherné ruky s ohybnými a veľmi dlhými prstami. V izbe na písacom stole si vystavila fotografiu z obdobia, keď ma čakala, mala na nej bledú tvár a vlasy po pleciah.

To „šikovné dievča“ z dávnych čias sa veselo usmieva do objektívu, v jednej ruke cigareta, druhou sa opiera o koleno. Malý portrét s dokonalou kompozíciou, zaliaty žltým svetlom. Určite sa zamladi v Amerike, kde dlhší čas žila, smiala na vtipoch druhých alebo sa zamilovala do nejakého prihlúpleho bohatého Johna či Paula z dobrej rodiny.

A čo sa stalo potom? Kedy tak zosmutnela? Prečo začala piť dve fľaše vodky denne?

Moja matka robila veci po svojom a nechápala, prečo to iných rozčuľuje. Prečo by si nemala dávať olivový olej na vlasy tak, ako to robievala každé ráno? Že smrdí ako šalát? Že sú z toho hnedé uteráky? Flaky na kreslách a divánoch?

„Vôbec nerozumiem, o čom hovoríte.“

S istotou sa dá povedať, že cítila voči deťom silnú averziu, a hoci sa ku mne snažila pristupovať s trochou nehy,

v skutočnosti ma nemohla vystáť. Keď začula na chodbe hrôzostrašný dupot mojich detských nôh, vždy sa spýtala: „Čo sa deje? Tancujete tam hore rumbu? Čo to má znamenať? Postavili tam magistrálu?“ Potom zatvorila oči, akoby tú záhadu chcela rozlúštiť. Prečo sa o deťoch hovorí, že majú „nožičky“? Jej to znelo ako rozzúrený slon, ktorý neludsky a arogantne dupe. Deti v skutočnosti nekráčajú, hovorievajú, ale nakopávajú zem. Preháňajú každé gesto. Zveličujú pri jedení, pri bozkávaní, pri plači, milujú a nenávidia, zúfajú si a tešia sa tak, až sú vulgárne: ako príliš zmalovaná žena, príliš okázalý dom, príliš pekná krajina.

Keď ťa objíme dieťa, nechytí ťa za chrbát končekmi prstov, ale celými rukami, pritisne sa na teba všetkým, čím sa dá. Ako malé zvieratá, ktoré príroda vyzbrojila schopnosťou naoko sa zväčšiť: pri napadnutí alebo počas milostných rituálov rozprestrú krídla s obrovskými očiskami alebo si našuchoria perie, aby vyzerali väčšie. A tak sa správajú deti k podlahe. Ich skutočnou túžbou je chodiť po rukách, položiť na zem dlane, a tak sa zmocniť dlážky, privlastňujú si aj priestor okolo, keď prehnane gestikulujú. A keďže po rukách chodiť nemôžu, kopú z celej sily do zeme pätami, aby ju upozornili: „Haló, pozor na mňa, ty patíš mne.“ Zároveň sa snažia okolitému svetu oznámiť svoj senzačný príchod, pretože z pohľadu dieťaťa je jeho príchod tou najúžasnejšou správou, akú môže svet dostať. Mama deti nenávidela. Podľa nej ničomu nerozumeli. Dalo by sa povedať, že boli presiaknuté citlivosťou. Azda áno, ale išlo o pomerne ničivú vnímavosť. Netušili, ako majú naložiť s logickými väzbami. Práve ona, ktorá veľkú časť svojej dievčenskej energie venovala snahe pochopiť, priznať a akceptovať skutočnosť, že jej existencia v podstate za nič nestojí, sa zúčastňovala na tejto prostoduchej a bizarnej scénke nezaslúženého a pomýleného presvedčenia dieťaťa, že je dôležité už len preto, že vôbec existuje.

Presne to chcela, aby sa zachovalo z jej detstva: byť navždy a bezpodmienečne milovaná len preto, že dýcha.

***

„Povedzme si to na rovinu... v tomto dome chýba skutočný muž!“ pravidelne sa ponosovala matka v zriedkavých okamihoch, keď sme všetci štyria sedeli za jedným stolom: ona, môj otec, guvernanka Miss Blu a ja. Niežeby to hovorila každý deň, ale rozhodne to hovorila veľmi často a tento jej postreh všetkých vyvádza z miery.

Jej kanonáda vyvolávala rovnaký efekt, ako keď hlavná postavička v kreslenej rozprávke vybuchne spolu s plánmi útoku. Vynášala ostré súdy, ktorým chýbala inteligencia, nie však naliehavosť výpovede. Boli to vety pripravené na citovanie, akoby už obsahovali aj úvodzovky. Nevšimala si naše reakcie, sledovala nás kútikom oka, akoby sme boli osemnohé tvory, ktoré treba len rozpučiť. Aj keď bola ticho, vyžarovala z nej mrzutosť. Možno sme sa jej jednoducho nepáčili a týmto pichľavým humorom sa vyrovnávala so skutočnosťou, že sa veci majú takto. Asi pre ňu bolo ťažké, že si nedokáže vytvoriť vzťah s vlastnou rodinou.

Vtedy som ešte bola malá a nerozumela som tomu, čo hovorí. Otec prikývol, akoby sme sa chystali spečatiť zmluvu so skupinou mafiánskych advokátov, a jedáľenský stôl sa náhle zmenil na emotívnu šachovú partiu. Pozdvihla som zrak k mužom v dome, majordómovi a otcovi, akoby mi mohli poskytnúť odpovede na všetky moje otázky, a pýtala som sa samej seba, ako jej vôbec môže niečo také napadnúť. Otec bol otec, a majordóm, ako sa zdalo, ani bravou nepohol. Vtedy som nevedela, koľko môže mať rokov, bola som si však istá, že patrí do (pre mňa) amorfnej skupiny ľudí medzi štyridsiatkou a šesťdesiatkou. V presvetlenej jedálni vyzeral oslnivo bledý. Celkovo sa zdalo, že vystúpil z nejakej dobovej fotografie alebo dagerotypu. Klasické oblekové nohavice a sako s pozlátenými gombíkmi budili dojem uhladenej stálosti. Mal pekné držanie tela, otec to nazýval „postojom“: držal sa vystretý so širokými ramenami a nepôsobil strnulo. Zo zrejmých dôvodov sa nezapájal do rozhovorov a zdalo sa, že z diskretnosti, hrdosti a irónie to

ani nikdy neurobí. Tváril sa, akoby bol jediným skutočným pánom domu, pričom sa skláňal v rohu, aby mohol obslúžiť Miss Blu. Potom mal prísť rad na mňa, ale ja som sa cítila ako odhodенý zdrap papiera, ktorý sa dáva unášať vetrom a pritom uvažuje: „Myslím, že teraz poletím sem a teraz asi poletím na druhú stranu.“ V podstate na všetko som mala jednu reakciu: Kašľať na to.

Otec sklopil pohľad do taniera a začal pohybovať perami, akoby si chystal veľkolepú odpoveď. Po chvíľke nehybného ticha polohlasno zamrmlal so sklonenou hlavou: „Zavri tú sprostú hubu... Keď ju otvoríš, vychádzajú odtiaľ len samé kraviny.“

„Kraviny-kraviny,“ odvetila a triafala do čierneho, ani na okamih ju to nevyviedlo z rovnováhy. „Trvám na každom svojom slove.“

Rokmi som sa naučila nepočúvať a rozhodla som sa nezaoberať sa tým, ale priam ma povzbudilo, že otec napriek všetkému ďalej konverzoval. Našiel človeka, ktorého správanie sa aj tak nikdy nezmení. Podľa mamy sa neustále usiloval robiť jej zo života peklo a nič by ho od tohto zámeru nedokázalo odradiť. Aj napriek tomu sa v týchto hlúpych a výstredných rozhovoroch stávali komplicmi. V ich hre bola akási prirodzenosť. Obaja vkĺzli do svojho malého súkromného sveta chráneného nepreniknuteľnou sieťou.

***

„Tak si vpál guľku do hlavy... len škoda, že si nemôžeš vystreliť mozog, lebo žiadny nemáš,“ povedal otec.

„To si mal vedieť, keď si si ma bral... Aj tak v tomto dome chýbajú *skutoční* muži. A to nehovorím o neustálych návštevách tvojich *prelietavých* priateľov... umelcov s lorňonmi slediacich po dome... *sú ako z iného sveta*... hádam mi len nechceš nahovoriť, že sú to skutoční muži! Prečo sa o tom vôbec bavíme?“

„To by už stačilo!“ odvetil sucho a záverečnou bod-

kou ukončil konverzáciu, ktorá doposiaľ pozostávala len z čiarok.

***

Kto sú tí *prelietaví umelci*, ktorí sú ako z iného sveta? O kom to tu hovoria? uvažovala som. Majú na mysli tých mladíkov s lorňonmi a v nohaviciach pastelových farieb, ktorí k nám pravidelne chodievali na večeru? Zdali sa mi skôr vyhľadovaní. Málo hovorili a veľa prežúvali. Koniec koncov boli to maliari, potrebovali sa odlíšiť od masy a ukázať, že sú skutoční umelci – z pocitu vzájomnej spolupatričnosti a entuziazmu ma zachytávali vo všetkých možných pózach: v spoločnosti psa, s červenou rybičkou, ako točím obručou hulahop. Ako keby som práve ja bola jediným svedkom ich familiárnej dôvernosti a môj pohľad im mal prisúdiť identitu, po ktorej tak veľmi túžili. Podnecovalo to síce moju márnomyseľnosť, ale čoho iného sa dopúšťali?

Mala som pocit, že som na zdĺhavej ceste dospievania preskočila nejaký zásadný úsek. Veľmi som tomu nerozumela.

Medzitým Miss Blu sčervenela ako tehotná chovankyňa a aj ona sa tichým hlasom a so sprisahaneckým výrazom chystala niečo povedať.

„*Not in front of the child, please...* Nie pred dieťaťom, prosím...”

Matka nemala najmenšiu chuť počúvať ju.

„Je to tak, čo s tým narobíme? Veď je pravda, že som chcela chlapca. Aspoň jeden by tu bol... Bohužiaľ, prvé sa narodilo dievča, a keď sa to stane v tomto poradí, všetci, ale naozaj všetci mi tvrdili, že bude detinská a čudná.“

V akom poradí? Matka predsa ani zďaleka nemala v úmysle porodiť ďalšie dieťa a neustále to opakovala. Detinská? Veď som bola dieťa! Čudná? Akože zaostalá?

Bola to stará historka, ktorú som vtedy nepoznala, hoci som tušila, že všetci u nás doma boli na niekoho pre niečo nadurdení. Z krízových situácií sa snažili vyjsť s iróniou a aroganciou. Svižné divadielko pri vyberaní horúcich

gaštanov z ohňa a riešení chúlостivých otázok malo svoj rytmus, a hoci priveľa pili, hádzali veci, často kričali a neprimerane plakali, nebol dôvod na strach či rozpaky. Bolo to tak a hotovo.

***

Mama bola veľmi svojská žena. Vydala sa proti svojej vôli a predovšetkým za človeka, ktorého vôbec nechcela. Francúzskeho grófa by si nikdy sama nevybrala. Okrem toho, že sa jej tento konkrétny nepáčil, nenávidela Francúzov. Podľa nej to boli namyslení hlupáci. Až natoľko, že keď spoznala svokru, stiahla si nohavičky a ukázala jej zadok. Aby nastavila úroveň vzťahu. Sotva sa pritom zaskvela ako číry diamant, ale jej to bolo jedno.

Zatlačili ich rodičia na osud s ľahkovážnou sebadôverou a spojili dva majetky, aby vybudovali francúzsko-talianske kultúrno-materiálne imanie? Presne tak. V stanovený deň povedala moja vždy ironická a kontroverzná matka pred oltárom jednoducho nie. Lúbila niekoho iného a nechápala, prečo by sa zaňho nemohla vydať. Bola natoľko zrozumiteľná a jednoznačná, že počas paniky, ktorá vypukla po tomto vyhlásení, zmizla na svojom *Topoline*, zelenom Fiate kombi. Ale v každej rodine existuje nejaký horlivý príbuzný, ktorý neberie na vedomie zložitú situáciu. A taký sa našiel aj v tej našej. Zvyčajne sú to nevýrazní, do seba zahľadení mužičkovia, ktorí sa s vlastnými krivdami vyrovnávajú tak, že sa všetkým podlizujú. A jeden takýto ju našiel a priviedol domov.

Jej matka si bez zbytočných rečí založila ruky v bok a oznámila, že o týždeň sa obrad zopakuje. A skutočne. V jedinom okamihu sa budúcnosť mojich rodičov utopila v pohári vody zvanom *forma*. Tí dvaja si to s ubiehajúcim časom horko vyčítali. Obaja si však mysleli, že predsa len musí existovať neutrálne územie, miesto, kde si po každodennom trápení dokážu na chvíľku vydýchnuť.

***

Svojím neoblomným „nie“ si matka na jeden raz vyčerpala celoživotnú odvalu. Od toho momentu sa už len mstila. Neutíchajúcim sarkazmom ničila všetko a všetkých a bol to zároveň jediný spôsob, ako nadväzovala vzťahy s okolitým svetom. Predostierala ľuďom pod nohy neobrobené územia, ktoré museli objaviť a prebádať sami, bez pomoci iných, pretože akákoľvek pomoc by pre ňu znamenala koniec zábavy.

***

Bola to zvláštna žena. Inteligentná, intuitívna, detinská a s tou najhoršou povahou. Občas komická, niekedy podlá, pochopila, že svet chce byť milovaný tak ako ona, vedela však, že to nedokáže, a sústredila sa na pravý opak. Jedinou záchranou v jej živote bolo neustále preháňať. Týmto detským a nezdravým spôsobom mohla situáciu dokonale ovládnuť. *Pozri sa na mňa, prosím, miluj ma, nenávidím ťa.*

Ibaže vo vzťahoch, a to predovšetkým s otcom, sa veci takto nevyvíjali. Neodplácal sa jej tak, ako by si želala. Aj napriek všetkému bol oddaný. Snažil sa zladiť náznak dobrej vôle s ušľachtitou pozornosťou, ale zbytočne, pretože ona ho vyčerpávala čoraz náročnejšími požiadavkami. Čím viac ho počúvala, tým viac v nej narastala nevôľa. Časom začala piť priveľa vodky, aby iným znepríjemnila život a seba zbavila bolesti. Keďže však uvedomelo odmietala akceptovať skutočný dôvod toľkého utrpenia, bolo to ako vypnúť alarm, kým ešte v dome horí.

Je od vás neuveriteľne hlúpe, ak žiadate, aby po vás túžil človek, ktorý to vôbec nemá v úmysle. Je to zdĺhavá agónia. A ona to dobre vedela.

V hlave si premietala americké filmy: elegantných čiernobielych hercov, ktorí sa naháňali v hmle. Príbehy so šťastným koncom. Materiál pre začiatočníkov, bohužiaľ. Veľmi dobre si uvedomovala, že skutočná láska spočíva v tom, že niekoho ľúbime a to stačí: ukrývame pravdu, hoci ho môžeme zraniť. Ona sa však rozhodla vydať inou cestou.

Na krátko nastala malá zmena. Povedala si, že už nebude

nikoho nenávidieť. V skutočnosti však nešlo o čistý ani presvedčivý úmysel. Zakaždým pozabudla na to, že osoba, od ktorej sa zúfalo dožadovala pozornosti, je ľudská bytosť ako ona a ľudské bytosti môžu vo väčšej či menšej miere robiť veci, ktoré im ich ľudská podstata dovolí a nie to, čo je nepredstaviteľne dokonalé.

Všemožne chcela trpieť osamote, a tak oklieštila svoj život na minimum. O nič nedbala. Nielenže bola neporiadna, bola aj domýšľavá. Poriadne našťvaná, jednotvárna a nudná. Zraniteľná. Nebrala na seba ohľad, po jej vychýrenom zmysle pre humor zostala len matná stopa. Zabudla na všetko, po čom tak šialene túžila, a začala sa venovať zbieraniu vecí. Prázdne fľaše, moje mliečne zuby pomiešané so psími, mušle, špikové kosti a morskí ježkovia – varila ich celé hodiny a potom ich zabalila do jemného hodvábného papiera; chrastie, taniere zo vzácneho porcelánu, kamene, staré pohľadnice, gumové čizmy všetkých možných farieb, nádherné obrazy, kusy kartónu, úchvatné striebro. A tak sa jej izba zmenila na skladisko starinárky. Rôznorodá zmes predmetov, ktoré dostala, našla, nazhŕňala. Chýbal im štýl, rovnorodosť, život, stáli tam skamenené a mumifikované iba preto, aby ich mohla vlastniť.

Napriek tomu si každý deň kládla otázku, prečo má neustále pocit, že jej nič nepatrí. Nezdala sa roztržitá. Zrejme iba dôsledne rozdelila svoj život medzi nákupy a roztrpčenie, a teda roztrpčenie a nákupy. Keď pila, pozerala sa na svet neuveriteľne prezieravo a akceptovala ho taký, aký bol. Chcela, aby bol taký: večné hašterenie, neuhasínajúca pomstychtivosť. Ináč by mala pocit, že z nej ubudne. Nepredstaviteľné.

Svet, v ktorom žila, jej desiatkami spôsobov našepkával: „Ak chceš ďalej žiť, musíš to robiť takto. Nedá sa inak.“

Ak by tu dnes bola, spýtala by som sa jej, čo skutočne cítila, keď ju rodina prinútila k takému nenormálnemu činu. Čo pociťovala pri dieťati, ktoré nechcela, lepšie povedané

pri dcére, po ktorej vôbec netúžila a mala ju len kvôli zachovaniu dynastie?

Jedným som si dnes istá, akosi zvláštne som jej nebola ľahostajná. Nie nejako konkrétne, tobôž nie matersky. Nebola schopná doceniť moje kvality o nič viac než mačka. Ale aj napriek tomu tam niečo bolo a v tom totálnom zmätku som to vnímala.

Keby som ju stretla, povedala by som jej, že by som jej azda vedela pomôcť.

Ona však odišla zo dňa na deň a to ma zaskočilo. Neviem, či som niekedy videla v tvári ukrutnejší výraz bolesti. Voči smrti cítila toľko hnevu a pri pomyslení, že svet pôjde veselo ďalej aj bez nej, sa rozzúrila natoľko, že ako posledné slová mi povedala: „Chod do riti.“